

(prednášky, exkurzie, spolková činnosť). Lichenologická skupina sa združovala pod názvom Cladonia (Conglobácia lichenológov asociovaných dôverne okolo náhodne inšpirovaných akcií) a iniciovala tradíciu Otvorenia lichenologického roka, ktorá v roku 1991 prešla do dnes už „rituálnych“ seminárov „Appertio anni lichenologici“ (Otvorenie lichenologického roka) a „Vindemia lichenologica“ (Lichenologické vinobranie).

Je dôležité pripomenúť, že jubilant je otcom myšlienky organizovania a v roku 1988 bol spolu s RNDr. Annou Lackovičovou, CSc. organizátorom prvých Bryo-lichenologických dní vo Svätom Jure. Zúčastnili sa ich ako slovenskí tak i českí odborníci a priaznivci a v nasledujúcich rokoch prebiehala akcia pod touto „značkou“ striedavo na Slovensku a v Čechách.

RNDr. Ivan Pišút, DrSc. prakticky a konkrétne, bez sprievodnej slovnej reklamy, organizoval, rozvíjal a popularizoval lichenológiu, vychovával a dodnes sa venuje mladším botanikom. Vážime si, že nám venoval toľko svojho času a energie. Sme radi, že ho máme ☺

Anna G u t t o v á

Ú M R T Í – O B I T U A R I E S

HELÈNE BISCHLER-CAUSSE (1932 – 2005)

Den 12. únor 2005 znamenal pro bryologii další ztrátu; zemřela zcela jistě největší (pokud se jedná o fyzickou výšku jednoznačně) současná pracovnice v oboru hepatikologie, ředitelka výzkumu v CNRS (Centre National de la Recherche Scientifique) Helène Bischler-Causse. Pocházela ze Švýcarska, kde vystudovala a započala svou vědeckou kariéru studiem zástupců čeledi Lejeuneaceae spolu se svým vědeckým učitelem, tehdejšími kurátorem mechorostů v Conservatoire botanique v Ženevě, C. E. B. Bonnerem. Její aktivita byla podkladem k udělení stipendia, v rámci kterého zavítala do Kolumbie. Nasbírala zde bohatý materiál (bohužel ani dodnes ne zcela určený, avšak ochotně poskytovaný kolegům ke studiu odpovídajících skupin a v duplikátech předaný do několika herbářů) a ze svého pobytu výtěžila monografii latinskoamerických druhů rodu *Drepanolejeunea*. Z období jejího působení ve Švýcarsku nelze opominout ani monografické studie o rodu *Calypogeia*, navazující na její disertační práci.

V roce 1961 přechází Helène do Paříže do Laboratoire de Cryptogamie (Muséum National d'Histoire Naturelle). Zde se setkává se S. Jovet-Ast, známou monografkou rodu *Riccia*, a lze říci, že spolupráce s ní předurčila další odborné zaměření tehdy již vyzrálé pracovnice v hepatikologii. Společně procestovaly téměř všechny oblasti podél Středozemního moře a publikovaly řadu příspěvků o játrovkách povětšinou aridních, dosud proto neprávem opomíjených území jak na jihu Evropy, tak na Blízkém Východě i v severní Africe. Syntézou těchto poznatků je nedávno vyšlá souborná studie o mediteránních játrovkách (Liverworts of the Mediterranean. Ecology, diversity, and distribution, Bryophytorum Bibliotheca 61, 2004).

Kromě floristických studií se Helène postupně stále více zaměřuje na studium lupenitých játrovek z řádu Marchantiales. Známa je její třídílná monografie rodu *Marchantia*, bezpočet dalších zpracování méně početných rodů (snad jedině početný rod *Asterella* zůstal „ušetřen“ a věnuje se mu dnes D. G. Long) a souborná práce o morfologii celé skupiny. Helène se vypracovala na světovou „jedničku“ v uvedené skupině játrovek. Přispěla k tomu i skutečnost, že se poměrně brzy začala ve spolupráci s M.-C. Boisselierovou a J. Lambourdièrem věnovat biosystematickým přístupům v hodnocení druhů, včetně molekulárních metod, a její studie na tomto poli přetrvávaly i po odchodu do důchodu v r. 1997. Z tohoto důvodu byla často zvána jako referující či organizátor symposií na kongresy, kde pokrývala problematiku lupenitých játrovek s tzv. „složitými lupenitými stélkami“.

Po založení International Association of Bryologists byla Helène zvolena první viceprezidentkou (1981 – 1988). Do podvědomí bryologů se zapsala hlavně jako dlouholetá vedoucí redaktorka časopisu *Revue Bryologique et Lichénologique* (později *Cryptogamie, Bryologie-Lichénologie*); vydávání tohoto časopisu zasvětila mnoho času. Rovněž editorství *Index Hepaticarum*, kterého se nakonec jako velmi nevděčného úkolu ujala po smrti C. E. B. Bonnera spolu s P. E. Geisslerovou a dalšími spolupracovníky (dcera zemřelého vydavatele S. Willi-Bonner, R. Grolle, D. Lamy a J. Váňa) patří do časově náročné, mnohdy zvláště dnes v době honby za „impakty“ nedoceňované, ale při tom velmi potřebné činnosti. Tuto skutečnost oceníme tím spíše, když si uvědomíme, že i pravidelné publikace doplňků k tomuto indexu (na rozdíl od doplňků k mechům) poněkud „vyhasly“ a celý index se nedostal ani na síť; tuto skutečnost jistě nejvíce cítí ti, pro které je dnes internet alfou a omegou vědění.

Sama Helène byla velmi příjemnou a milou společnicí, svědomitou, kritickou a precizní pracovnící, kterou bude postrádat nejen její manžel André, významný fotograf, její blízcí i přátelé, ale i celá bryologická obec. Mezera či volná „nika“, která po ní vznikla v určitém odvětví hepatikologie, se bude jen těžko vyplňovat stejně široce zaměřeným a zkušeným pracovníkem. Právem lze říci, že po nedávné smrti R. Grolleho přišla Evropa o dalšího velikána na poli bryologie.

Jiří V á ň a

CONSTANT VANDENBERGHEN (21.5.1914 – 5.11.2004)

Významný belgický botanik a bryolog, profesor katolické univerzity v Louvain a později dlouholetý spolupracovník botanické zahrady v Meise poblíž Bruselu. Autor flóry jätrovek Belgie (1955), zkrácená verze spíše v podobě klíče „*Flore des hépatiques et des anthocérotes de Belgique*“ vyšla v roce 1979. V bryologickém světě známý studiemi o jätrovkové flóře některých zemí střední Afriky, souborným zpracováním několika rodů jätrovek (*Metzgeria*, *Marchantia*, řada rodů čeledi Lejeuneaceae a hlavně obsáhlá souborná monografie rodu *Frullania*) v rámci afrického kontinentu jižně od Sahary. Kromě jätrovek, kterým se přestal věnovat zhruba kolem roku 1985 (v posledních letech života jej pronásledovaly podobně jako mnoho dalších bryologů problémy se zrakem), publikoval práce o vegetaci a fytogeografii cévnatých rostlin Belgie a o flóře Senegalu.

Jiří V á ň a

R E C E N Z E – R E V I E W S

Ignatov M. S. & Ignatova E. A. (2004): Flora mchov sredněj časti evropejskoj Rossii. Tom 2. Fontinalaceae – Amblystegiaceae. – Arctoa 11, suppl. 2, p. 609–960, KMK Scientific Press Ltd., Moskva. ISBN 5-87317-149-1, ISSN 0131-1379.

Cena 280 rublů, náklad 1500 výt.; recenzovaný výtisk je v knihovně autora recenze.

Druhý díl mechové flóry evropského Ruska pokrývá zbytek systému mechů, tj. bokoplodé skupiny, což konkrétně představuje zpracování 174 druhů řádu Hypnales. Metodika zpracování je identická s prvním dílem, takže v tomto ohledu jen odkazují na jeho recenzi v minulém čísle Bryonory (J. Váňa, Bryonora 34: 36–38).

Stejně jako v prvním díle, autoři se nejenom nebáli zohlednit nejnovější systematické poznatky získané z molekulárních studií a promítnout je do použitého pojetí taxonů na rodové a vyšší